

**Pesticide
Action
Network**
Netherlands

Anreperstraat 91
9404 LC Assen
pan.netherlands@gmail.com
<https://www.pan-netherlands.org>

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

de Heer P. Adema

cc. Vaste Commissie voor LNV

Assen, 12 december 2022

Onderwerp: reactie LNV in bericht Trouw 'Lobby blokkeert duurzaam gebruik pesticides, zeggen milieuorganisaties'

Geachte Minister,

Met deze brief willen Pesticide Action Network Netherlands (PAN-NL), foodwatch en Meten=Weten uw aandacht vestigen op het artikel in het dagblad Trouw van 6 december j.l.

'Lobby blokkeert duurzaam gebruik pesticides, zeggen milieuorganisaties'.¹

Het artikel geeft een samenvatting van de bevindingen² van de bovengenoemde milieuorganisaties van de door PAN-NL aangevraagde WOB-documenten met betrekking tot de totstandkoming en uitvoering van het "Jaarplan 2021 – Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 (UT)".³ De ontvangen documenten zijn in de website van de Rijksoverheid beschikbaar.⁴

Onze constatering dat de biologische sector niet vertegenwoordigd is in het Uitvoeringsprogramma wordt door het ministerie van LNV tegengesproken. De constatering is gebaseerd op de Verkenning Governancestruutuur Ut, opgesteld door het gerenomeerde adviesbureau KPMG.⁵

Daar valt te lezen dat de boeren die de transitie gemaakt hebben worden vertegenwoordigd door het LTO, maar dat er signalen zijn dat partijen als Bionext, Biohuis BoerenNatuur, Caring Farmers zich onvoldoende vertegenwoordigd voelen door het LTO. Bij de discussiepunten staat dat het draagvlak voor het uitnodigen van meerdere partijen beperkt lijkt onder de leden van de (organisch samengestelde) stuurgroep.

Ook is in het rapport van KPMG deel 1 pagina 15 te lezen: Kerngroep: de kerngroep werkt het jaarplan 2021 uit, met een doorkijkje naar 2022. De kerngroep adviseert de stuurgroep. De kerngroep draagt tevens zorg voor de begeleiding van de sub- werkgroepen. Agrodis, Artemis, LTO, LNV, Nefyto en lenW zijn hierin vertegenwoordigd. N&M is agendalid.

¹ <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/lobby-blokkeert-duurzaam-gebruik-pesticides-zeggen-milieuorganisaties~ba5a004d/>

² <https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2022/12/RAPPORT.pdf>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/11/22/jaarplan-2021-uitvoeringsprogramma-toekomstvisie-gewasbescherming-2030>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bestrijdingsmiddelen/documenten/woo-besluiten/2022/06/30/besluit-op-wob--woo-verzoek-over-uitvoeringsprogramma-toekomstvisie-gewasbescherming-2030>

⁵ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D39089&did=2021D39089>

Strikt genomen heeft het ministerie LNV gelijk dat de overige stakeholders, waaronder de biologische sector, vertegenwoordigd zijn. Echter, er is sprake van een grote ongelijkwaardigheid. Deelnemen aan besluitvorming, richting geven aan het programma, actieplannen indienen zijn theoretisch afhankelijk van het oordeel van de stuurgroep die zoals uit de Verkenning blijkt, niet evenwichtig en onafhankelijk is samengesteld. De kerngroep, waarin o.a. branchenorganisaties van o.a. de pesticiden-industrie, agrotechniek en zaadfirma's zijn vertegenwoordigd, is op alle niveaus geïnfiltrerd en dient de actieplannen in.

Eurpese afspraken, richtlijn 2009/128

In tegenstelling tot de bevindingen van PAN-NL, foodwatch en M=W, stelt het LNV in het artikel van Trouw, dat Nederland wel degelijk voldoet aan de Europese afspraken, helaas wordt hierbij niet aangegeven welke maatregelen LNV bedoelt. In het UP en in het NAP vinden wij namelijk geen doelstellingen of acties zoals bedoeld in de volgende passages van Richtlijn 2009/128:

Artikel 4, lid 1: De lidstaten nemen nationale actieplannen aan ten einde hun **kwantitatieve doelstellingen, streefcijfers, maatregelen en tijdschema's vast te stellen om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen** en de ontwikkeling en invoering van geïntegreerde gewasbescherming en alternatieve benaderingswijzen of technieken te bevorderen ter beperking van de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden.

Een aangenomen motie⁶ van de Tweede Kamer en het verzoek van Natuur&Milieu om kwantitatieve doelen voor een pesticiden reductie vast te stellen, zijn door het LNV genegeerd. Het drinkwaterbedrijf Vitens wilde meer aandacht voor de slechte kwaliteit van het oppervlaktewater, ook daaraan is in het NAP geen erkenbaar gevolg gegeven.

De tweede paragraaf van de Verordening 2009/128 artikel 4, lid 1 geeft het volgende aan:

De nationale actieplannen bevatten ook indicatoren voor het toezicht op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die **stoffen bevatten die aanleiding geven tot bijzondere bezorgdheid, met name als er alternatieven beschikbaar zijn**. De lidstaten richten hun aandacht in het bijzonder op gewasbeschermingsmiddelen die actieve stoffen bevatten die zijn goedgekeurd overeenkomstig Richtlijn 91/414/EEG van de Raad van 15 juli 1991 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en die, wanneer de goedkeuring uit hoofde van Verordening (EG) nr. 1107/2009 moet worden vernieuwd, **niet zullen voldoen aan de voor goedkeuring relevante criteria, zoals vermeld in bijlage II, punt 3.6. tot en met 3.8**, van die verordening. Relevante criteria zijn 3.6: Effecten op de gezondheid van de mens, 3.7: Gedrag in het milieu (persistentie, bioaccumulatie, potentieel voor transport over lange afstand in het milieu), 3.8: Ecotoxicologie.

In het NAP wordt met geen woord gerept om deze schadelijke stoffen uit te faseren.

Samenvattend

Samenvattend kunnen we zeggen: In het NAP (en dit geldt ook voor het UP) zijn geen kwantitatieve reductiedoelstellingen voor bestrijdingsmiddelen, geen concrete maatregelen die een duurzame landbouw bevorderen, geen doelstellingen om het serieuze percentage biolandbouw te vergroten, geen verplichtingen om niet-chemische alternatieven toe te passen, geen heffingen om de schade van bestrijdingsmiddelen te compenseren, geen enkele prikkel voor agrariërs om te veranderen, geen vervanging van 'kandidaten voor vervanging', geen toepassing van de nieuwste wetenschappelijke inzichten bij toelating, geen uitvoering van de richtlijn 'Duurzaam Gebruik' (2009/128), geen overheidsvoorlichting, geen proefbedrijven, geen gestimuleerde koplopergroepen, niets.

Zonder bijbehorende instrumentarium zijn termen als "nagenoeg geen emissie" gebakken lucht.

⁶ <https://www.partijvoordedieren.nl/moties/motie-vestering-over-een-plan-en-tussendoelen-voor-de-uitfasering-van-het-gebruik-van-pesticiden>

Zijn we alle mislukte convenanten uit de afgelopen 20 jaar vergeten? Precies dezelfde voornemens, precies hetzelfde gebrek aan prikkels en regels. En een achterhaalde ideologie over vrijwilligheid die ergens toe zou moeten leiden.

Wij pleiten voor:

- Een opheffing van de bestaande convenanten (intentieverklaringen) van de 14 partijen die deel hebben aan het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030.
- Vorming van een maatschappelijk breed gedragen en divers team van experts en ervaringsdeskundigen uit verschillende sectoren.
- Herziening van het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030.
- Planning en uitvoering van het NAP 2026-2030 conform de richtlijn 2009/128.

Bijgaand in Bijlage 1 doen we u een serie voorstellen voor een effectief bestrijdingsmiddelenbeleid, en in Bijlage 2 voor een effectief toelatingsbeleid.

We rekenen op uw steun om aan de maar voortdurende schade van bestrijdingsmiddelen voor mens en milieu een einde te maken en ontvangen graag een inhoudelijke reactie.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Mantingh', written over a horizontal line.

M. Mantingh (voorzitter Pesticide Action Network Netherlands)

Namens:

PAN-NL

Foodwatch

Meten=Weten

BIJLAGE 1.

Ecosystemen en biodiversiteit

Laten we beginnen met de biodiversiteit. Iedereen spreekt er zeer positief over maar tegelijk gaat de achteruitgang maar door. Die ineenstorting van ecosystemen en van de biodiversiteit in Nederlandse agrarische gebieden is al lang aan de gang zoals kan worden geïllustreerd aan de achteruitgang van vogels, zoogdieren, vlinders en amfibieën¹, en heeft de laatste jaren grote publieke aandacht gekregen nu ook bijenpopulaties en insecten sterven². Voor het milieu is er geen enkele twijfel dat bestrijdingsmiddelen de nr. 1 oorzaak zijn van de ineenstorting van ecosystemen en biodiversiteit^{3,4,5}, chemische stoffen die onderdeel uitmaken van natuurvijandige agrarische intensieve teelten. Ondanks alle toelatingsprocedures en beleidsreguleringen worden bestrijdingsmiddelen zowel in de natuur, ons voedsel als in ons lichaam gevonden. Uit nationale en internationale onderzoeken blijkt dat de impact van bestrijdingsmiddelen op de natuur, op het bodemleven en insecten groter is dan tot op heden gedacht⁶. De acute effecten van een actieve stof worden op een heel beperkt aantal en soorten levende organismen door de producent onderzocht. Onderzoek naar de chronische effecten op het bodemleven en insecten en combinaties van bestrijdingsmiddelen en de metabieten op het bodemleven en insecten worden niet of nauwelijks onderzocht.

Menselijke gezondheid

Voor de menselijke gezondheid is de schade veel moeilijker vast te stellen. Daar komt de industrie mooi mee weg. De enorme stijging (prevalentie) van borst- en prostaatkanker⁷ wijst duidelijk op het voorkomen van ongewenste hormonen in ons milieu en op hormoonverstoring (o.m. door pesticiden). De vele epidemiologische studies in de wereld die het gebruik van pesticiden in verband brengen met menselijke ziektes zoals Parkinson^{8,9} of met verstoring van de werking van de schildklier¹⁰ wijzen duidelijk op de gevaren van blootstelling. Met de bestaande toelatingsdossiers op basis van (zeer beperkte¹¹) veiligheidstesten -uitgevoerd nota bene door de industrie zelf¹² en

¹ <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=25857>

² Gretchen Vogel (May 11, 2017), Where have all the insects gone?, *Science* 356 (6338), 576-579.

³ Francisco Sánchez-Bayo, Kris A.G. Wyckhuys, Worldwide decline of the entomofauna: A review of its drivers, *Biological Conservation* 232 (2019) 8–27

⁴ Hallmann CA, Sorg M, Jongejans E, Siepel H, Hofland N, Schwan H, et al. (2017) More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. *PLoS ONE* 12 (10): e0185809. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0185809>

⁵ Flavia Geiger, Jan Bengtsson, Frank Berendse, Wolfgang W. Weisser, Mark Emmerson, Manuel B. Morales, Piotr Ceryngier, Jaan Liira, Teja Tschirntke, Camilla Winqvist, Sönke Eggers, Riccardo Bommarco, Tomas Pärt, Vincent Bretagnolle, Manuel Plantegenest, Lars W. Clement, Christopher Dennis, Catherine Palmer, Juan J. Oñate, Irene Guerrero, Violetta Hawro, Tsipe Aavik, Carsten Thies, Andreas Flohre, Sebastian Häfke, Christina Fischer, Paul W. Goedhart, Pablo Inchausti, Persistent negative effects of pesticides on biodiversity and biological control potential on European farmland, *Basic and Applied Ecology* 11 (2010) 97–105

⁶ Liess, Carsten and von der Ohe (2005). Analyzing effects of pesticides on invertebrate communities in streams. *Environmental Toxicity and Chemistry*, Vol. 24, No. 4. pp. 954-965.

⁷ www.kwfkankerbestrijding.nl

⁸ Hussien Ahmed, Abdelrahman Ibrahim Abushouk, Mohamed Gabr, Ahmed Negida, Mohamed M Abdel-Daim, Parkinson's Disease and Pesticides: A Meta-Analysis of Disease Connection and Genetic Alterations, *Biomed Pharmacother* 2017 Jun; 90: 638-649

⁹ Marianne van der Mark, Maartje Brouwer, Hans Kromhout, Peter Nijssen, Anke Huss, and Roel Vermeulen, Is Pesticide Use Related to Parkinson Disease? Some Clues to Heterogeneity in Study Results, *Environmental Health Perspectives*, volume 120 | number 3 | March 2012

¹⁰ Mar Requena, Antonia López-Villén, Antonio F. Hernández, Tesifón Parróna, Ángela Navarro, Raquel Alarcón, Environmental exposure to pesticides and risk of thyroid diseases, *Toxicology Letters* 315 (2019) 55–63

¹¹ De verplichte testen zijn zeer beperkt; onderzoek naar immunotoxiciteit, ontwikkelingstoxiciteit, neurotoxiciteit, hormoonverstoring is geen standaard verplichting bij de toelating. Het feit dat mens en milieu dagelijks aan tientallen bestrijdingsmiddelen tegelijk wordt blootgesteld, wordt al helemaal niet bekeken.

¹² Een historische misser van ongekende omvang door de industrie z'n eigen producten te laten testen; dit is vragen om manipulatie en fraude

richtsnoeren bedacht door de industrie¹³ kan de overheid onmogelijk bewijzen dat de synthetische middelen onschadelijk zijn en wordt de mens uiteindelijk toch als proefkonijn gebruikt. Bij de veiligheidstesten worden de dosis-tijdafhankelijke relaties van een stof NIET onderzocht. Onderzoek¹⁴ toont aan dat het principe van “de dosis maakt het gif” voor vele chemische stoffen niet opgaat, maar de dosis-tijdwerking relaties van wezenlijk belang zijn voor de inschatting van mogelijke chronische effecten op organismen. Voor stoffen met een dosis-tijdwerking relatie, zonder een drempelwaarde en die onomkeerbare interacties met lichaamsbestanddelen aangaan en waarvan de schadelijke werking accumuleert, zijn geen veilige dosis te berekenen¹⁵. Toelating van deze middelen is dus strijdig met het voorzorgbeginsel.

We wijzen ook op de recente beslissing van de Voedselautoriteit EFSA om het veilige niveau voor de plastic component BPA met een factor 100.000 (!) omlaag te brengen¹⁶. En, iets breder, alle ‘voorlopige veilige waarden’ uit het verleden worden in bijna alle gevallen niet bijgesteld naar hogere waarden, maar naar lagere. Men mag zich gerust afvragen of het gehele paradigma van ‘veilige waarden’ correct is, en het zou goed zijn als u veel meer aandacht zou besteden aan de schadelijke effecten van lage dosis blootstelling aan pesticiden.

Gezien de grote (en moeilijk kwantificeerbare) schade toegebracht aan menselijke gezondheid en milieu door het gebruik van bestrijdingsmiddelen, mag men zich overigens afvragen of er bij de agrarische productie wel sprake is van een economisch zinvol systeem als de kosten voor de samenleving de baten van het gebruik overtreffen¹⁷.

Het huidige beleid bevindt zich bovendien ook vanuit landbouwkundig oogpunt op een doodlopende weg. Kruiden en plagen worden in toenemende mate resistent tegen bestrijdingsmiddelen, waardoor steeds meer en meer- én verschillende bestrijdingsmiddelen nodig zijn. Dit is de chemische tredmolen¹⁸, kortom een doodlopende weg. Een EFSA publicatie uit 2015¹⁹ laat bijv. zien dat in Nederlandse bij de teelt van uien gemiddeld 41.75 verschillende chemische stoffen (38 verschillende formuleringen) worden gebruikt. In één seizoen! En bij aardappelen 36,3. En dit worden er voortdurend meer in een race met alleen maar verliezers. Bestrijdingsmiddelen verspreiden zich bovendien door de lucht en worden op locaties gevonden waar ze niet toegepast worden^{20, 21}. Het aantal toegelaten stoffen op de Europese markt blijft bovendien maar stijgen, van 427 in 2011 naar 484 in 2018²².

Wij zijn daarom zeer teleurgesteld, dat tegen deze achtergrond in het Nederlandse bestrijdingsmiddelen beleid geen serieuze poging wordt gedaan het gebruik van bestrijdingsmiddelen terug te dringen. Het verbruik in Nederland bevindt zich al 25 jaar op hetzelfde hoge niveau van ongeveer 10 miljoen kilo per jaar, op Malta na het hoogste per hectare in Europa.

¹³ Writing IOR

¹⁴ Sanchez-Bayo. F. (2009) From simple toxicological model to prediction of toxic effects in time. *Ecotoxicology. Apri*; 18(3): 343-54. doi: 10.1007/s10646-008-0290-1. Epub 2008 Dec17.

¹⁵ Samel-Mantingh M., H. Tennekes, J. Buijs. Norms for pesticides in water and agricultural products; a critical review. *RAAdvFoodSci*: 2008: 1(1): 63-74)ISSN: 2601-54129

¹⁶ <https://www.efsa.europa.eu/en/news/bisphenol-efsa-draft-opinion-proposes-lowering-tolerable-daily-intake>

¹⁷ Alleen al de kosten van gezondheidsschade door hormoonverstorende stoffen wordt voor Europa op 163 Miljard Euro per jaar geschat, zie: L. Trasande, R. T. Zoeller, U. Hass, A. Kortenkamp, P. Grandjean, J. P. Myers, J. DiGangi, P. M. Hunt, R. Rudel, S. Sathyanarayana, M. Bellanger, R. Hauser, J. Legler, N. E. Skakkebaek and J. J. Heindel, Burden of disease and costs of xposure to endocrine disrupting chemicals in the European Union: an updated analysis, *Andrology*, 2016, 4, 565–572

¹⁸ <http://www.panna.org/gmos-pesticides-profit/pesticide-treadmill>

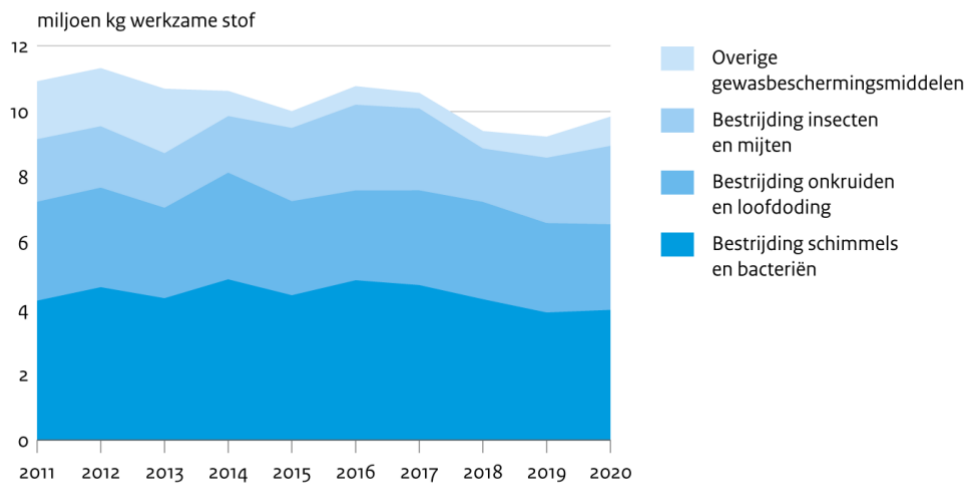
¹⁹ Garthwaite D, Sinclair CJ, Glass R, Pote A, Trevisan M, Sacchettini G, Spanoghe P, Ngoc KD, Fevery D, Machera K, Charistou A, Nikolopoulou D, Aarapaki N, Tskirakis A, Gerritsen-Ebben R, Spaan S, González FE, Stobiecki S, Śliwiński W, Stobiecki T and Hakaite P, 2015. Collection of Pesticide Application Data in View of Performing Environmental Risk Assessments for Pesticides. EFSA supporting publication 2015:EN-846, 246 pp.

²⁰ Hofmann. F. , Schleichriemen, Dr. M. Kruse-Plaß, Dr. W. Wosniok. 2019. Biomonitoring der Pestizid-Belastung der Luft mittels Luftgüte-Rindenmonitoring und Multi-Analytik auf >500 Wirkstoffe inklusive Glyphosat 2014-2018. TIEM Integrierte Umweltüberwachung GbR, 49 pages (in German)

²¹ <https://www.natuurmonumenten.nl/nieuws/bestrijdingsmiddelen-gevonden-de-natuur>

²² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/822ccd0f-9a95-11ea-9d2d-01aa75ed71a1/language-en>

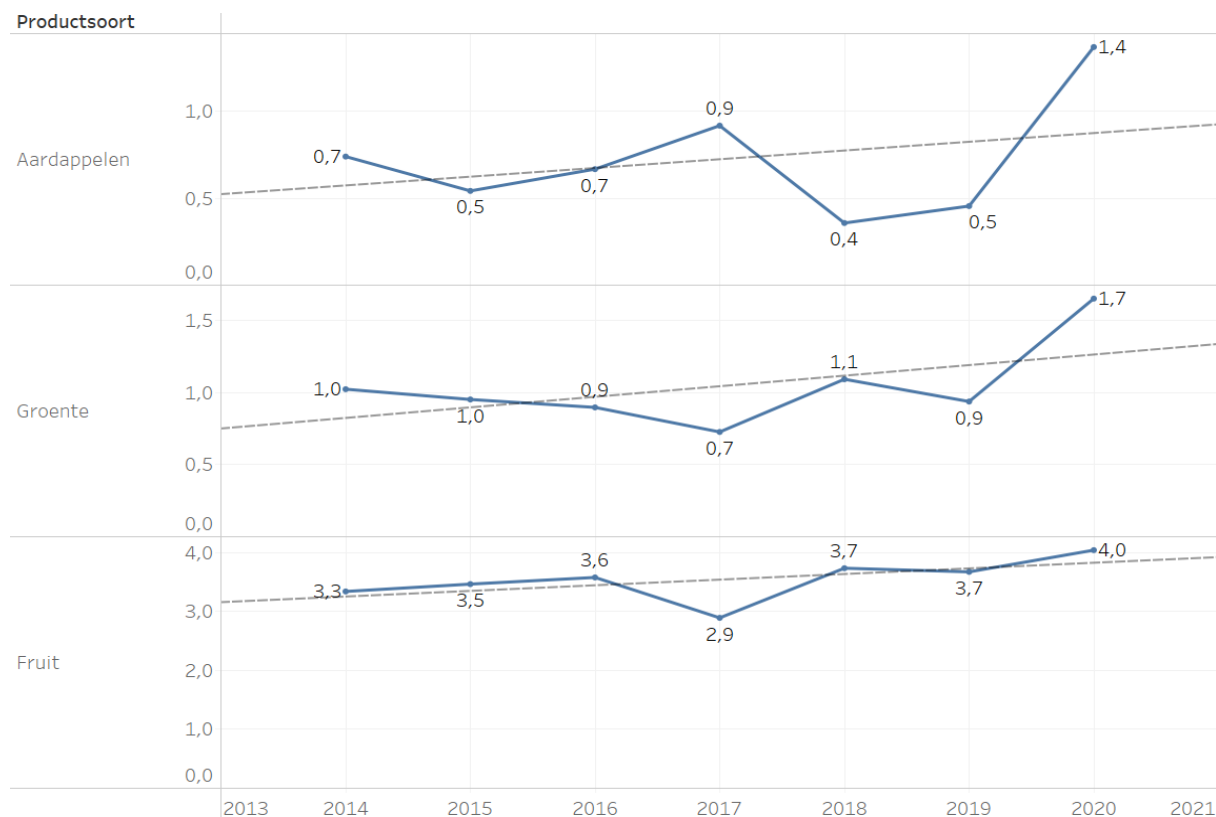
Afzet van chemische gewasbeschermingsmiddelen

Bron: CBS

CBS/sep22
www.clo.nl/nl001522

En wij hebben onlangs laten zien dat de vervuiling van groente en fruit met pesticiden, gemeten als de mate van cocktails in producten, stijgt²⁴. De risico's voor de consumenten nemen dus toe.

²³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83566NED>

²⁴ <https://www.pan-netherlands.org/3024-2/>

Op meer punten slaat Nederland een modderfiguur. Nederland heeft bijna het hoogste gebruik van pesticiden van alle Europese landen⁷, en ook de meest vervuilde wateren⁸.

Het falende beleid van uw voorgangers, “Gezonde groei, duurzame oogst” uit 2013 is nog geheel van neoliberale snit, met als kern een vrijwillige ‘verduurzaming’ en de afwezigheid van overheidsingrijpen. Een strategie die haar falen nu wel voldoende duidelijk heeft aangetoond. Terecht stelt het PBL in haar evaluatie van 2019 dat de vrijwilligheid is verworden tot vrijblijvendheid en dat de doelen van uw plan uit 2013 merendeels niet zijn gehaald⁹. Mede door ineffectief overheidsingrijpen, zoals ze schrijft. Het PBL pleit voor een stok achter deur en regelgeving. Wij zijn het zeer eens met deze conclusie.

De visie op gewasbescherming van uw voorganger loopt tot 2030. Hoewel daar lovenswaardige tekst in voorkomt, met name over nul emissie, mist deze de vertaling in concrete verandering. En, opnieuw, wordt de heilloze weg van ‘duurzame’ convenanten bewandeld, zodat we over 10 jaar kunnen vaststellen dat er weer niets is gebeurd. Duurzaamheid wordt zo een dekmantel voor de status quo.

Het lijkt er bovendien op dat het huidige industriële agro-systeem gehandhaafd blijft (genetische manipulatie; voldoende gewasbeschermingsmiddelen) in de huidige plannen en verder technologisch wordt uitgebouwd. Dit zou een grote fout betekenen. En biologische landbouw is blijkbaar al helemaal geen issue.

Het is opmerkelijk dat het goede nieuws nu uit Europa komt. Met de “Green Deal” en onderliggende voorstellen als “Farm to Fork” wordt gebruiksreductie van bestrijdingsmiddelen voorgesteld en een substantiële overschakeling naar biologische landbouw. De Europese Commissie verdient alle steun! Concreet doen wij u de volgende voorstellen (in bijlage 2 treft u nog een uitwerking aan):

- De huidige industriële landbouw afbouwen naar geïntegreerde en biologische teelt; creëer een wettelijke verplichting voor geïntegreerde teeltmethoden voor elk gewas (oplopend aantal maatregelen per gewas);
- Stop het convenanten circus, ga direct sturen als overheid en garandeer dat burgers en het milieu worden beschermd;
- Instellen van een pesticiden heffing om de schade te calculeren en als prikkel voor verandering;
- In Europa pleiten dat de industrie niet langer z’n eigen producten test;
- Het Ctgb volledig onafhankelijke maken (geen invloed meer van het ministerie), en recente wetenschap als basis nemen voor besluiten;
- In Europa pleiten dat alle richtsnoeren worden herzien door onafhankelijke wetenschappers en dat geen enkele expert een link mag hebben met de industrie;
- Herzie het Nederlands beleid en adopteer de Europese reductiedoelstellingen voor Nederland en tevens de Europese doelstelling voor biologische teelt;
- Vervang meteen de ‘kandidaten voor vervanging’ door bestaande alternatieven; resistentie door pesticiden mag hierbij geen rol spelen;
- Direct glyfosaat verbieden.

⁷ <https://www.foodlog.nl/artikel/kort/nederland-verbruikt-6-kilo-pesticiden-per-hectare/>

⁸ <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/het-oppervlaktewater-in-nederland-is-veel-smeriger-dan-gedacht~be94910c/>

⁹ “De tussendoelen voor geïntegreerde gewasbescherming, waterkwaliteit, biodiversiteit en arbeidsveiligheid zijn niet gehaald”

BIJLAGE 2

Silent Spring

Het is dit jaar 60 jaar geleden dat Rachel Carson haar beroemde boek 'Silent Spring' schreef. We hebben er echter niet veel van geleerd. DDT is vervangen door organofosfaten, die weer door neonicotinoïden en nu de semi-neonicotinoïden, maar er is geen wezenlijke verandering. Nog steeds is de industriële landbouw met een hoog pesticiden gebruik de leidende vorm van landbouw in Nederland. En zien we de 'Silent Spring' in haar volle omvang. De biodiversiteit is ingestort, met een hoofdrol voor pesticiden²⁸. En onze landbouwgebieden fungeren als een soort 'zwart gat' voor natuurlijke organismen. We moeten afscheid nemen van deze vorm van landbouw; de alternatieven, geïntegreerde teelt en biologisch staan klaar.

Kosten afgewenteld op de samenleving

Economisch gezien is het gebruik van pesticiden onbegrijpelijk. Miljarden euro's schade voor de mens (stijgende kosten chronische ziektes; verlies kwaliteit van leven) en milieuverniëting worden voor lief genomen. Een schade die niet door de fabrikant of gebruiker wordt betaald, maar door de samenleving. Een nieuw rapport²⁹ stelt vast dat de kosten voor de samenleving in Europa bij het gebruik van pesticiden 2,5x hoger zijn dan de opbrengsten voor de sector. Een berekening die nog vele soorten moeilijk berekenbare schade, zoals die aan de biodiversiteit, buiten beschouwing laat.

Voorstel: start met een pesticiden heffing om de kosten te leggen waar die horen en te voorkomen.

De dossiers, de bakker keurt z'n eigen brood

Ongelofelijk maar waar, de industrie test z'n eigen producten. Dat vraagt om fraude als het om zulke enorme potentiële winsten gaat. En, inderdaad, er was massale fraude in de jaren -80. Als remedie hebben de autoriteiten een certificaat³⁰ verplicht gesteld. Dit GLP-certificaat eist administratie, maar of daar fraude en manipulatie mee is te voorkomen, blijft de vraag. In het geval van Glyphosaat is duidelijk geworden dat Monsanto de data heeft gemanipuleerd. Het is ook makkelijk om onwelgevallige uitkomsten geheim te houden of een beter meewerkend testlaboratorium uit te zoeken.

Voorstel: Nederland gaat in Europa pleiten voor een onafhankelijk testregime.

Europese toelating, onafhankelijke wetenschap telt nauwelijks mee

De toelating moet gebaseerd zijn op een wetenschappelijke beoordeling³¹. Een EFSA richtsnoer³² bepaalt echter dat de data van de industrie meer betrouwbaar zijn dan de research van onafhankelijke wetenschappers. En dat het werk van academici genegeerd kan worden. De systematiek is ontworpen door 3 medewerkers van BASF³³. Daarmee wordt het politieke besluit uit 2009 om onafhankelijke literatuur mee te nemen bij de beoordelingen ondermijnd. Zelfs in de huidige herziening van Glyphosaat wordt van de ca. 7000 onafhankelijke studies die er zijn, maar 0,4% 'betrokken' bij de beoordeling³⁴, en uiteindelijk niet eentje daarvan als 'key study' beschouwd. Het oordeel rust dus weer voor 100% op de door de industrie gesponsorde studies.

Voorstel: Nederland pleit er in Brussel voor dat onafhankelijke literatuur even zwaar wordt gewogen als de studies van de industrie.

²⁸ Francisco Sánchez-Bayo, Kris A.G. Wyckhuys, Worldwide decline of the entomofauna: A review of its drivers, *Biological Conservation* 232 (2019) 8–27

²⁹ <https://lebasic.com/en/pesticides-a-model-thats-costing-us-dearly/>

³⁰ GLP, Good laboratory Practice, een systeem waar alles geregistreerd moet worden bij testen met proefdieren.

³¹ Verordening 1107/2009, artikel 4.1 – in het licht van de stand van de wetenschappelijke kennis

³² <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/2092>

³³ Klimisch, H.J.; Andreae, M.; Tillmann, U. (1997). "A Systematic Approach for Evaluating the Quality of Experimental Toxicological and Ecotoxicological Data". *Regulatory Toxicology and Pharmacology*. **25** (1): 1–5.

³⁴ <https://www.generations-futures.fr/actualites/evaluation-glyphosate-biais/>

Europese richtsnoeren, en opnieuw de bakker keurt z'n eigen brood

De Europese pesticiden wetgeving is lang niet slecht. Dat is vooral te danken aan de betrokkenheid van het EU parlement. Dat wil haar burgers beschermen. De pesticiden industrie heeft toen, heel slim, besloten zich te richten op de invulling van de regels. Met hun uitpuilende beurzen en ingehuurd experts, helaas ook diverse vanuit 'Wageningen', zijn ze daar behoorlijk goed in geslaagd. De Europese richtsnoeren komen bijna allemaal uit de koker van de industrie en leiden er toe dat de pesticiden vaak toch 'veilig' zijn³⁵. Veel wetenschap komt daar doorgaans niet bij te pas. Het zijn experts in panels van EFSA met hun visies en 'toevallig' hebben industrie-gelieerde experts zich hier massaal voor aangemeld. Wat krom is wordt recht gepraat. Bijvoorbeeld als alle insecten dood blijken te gaan door een bespuiting, nemen de experts aan dat dat niet erg is omdat ze het volgend jaar wel terugkomen ('recovery' heet dat). Zonder enig wetenschappelijk bewijs te leveren. Als in dierstudies schildkliertumoren voorkomen als gevolg van blootstelling aan een pesticide wordt gezegd dat die 'knaagdier specifiek' zijn, niet relevant voor de mens en veilig.

Voorstel: Nederland pleit in Brussel voor herziening van alle richtsnoeren door wetenschappers zonder enige band met de industrie.

Nederlands beleid onzichtbaar

Geen 50% reductie van pesticiden in het nieuwe regeerakkoord, geen 25% biologische landbouw, geen heffing op pesticiden, geen verplichting alternatieven toe te passen. Maar wel "*We intensiveren de ingezette omslag naar geïntegreerde gewasbescherming...*", met de suggestie dat we op de goede weg zijn. Recent is nog weer eens aangetoond dat een dergelijke omslag niet terug te vinden is in de cijfers. Die tonen zelfs een stijgende vervuiling aan³⁶.

Voorstel: Nederland neemt alle Europese doelstellingen 1:1 over en gaat over tot verplichte invoering van geïntegreerde landbouw.

Nederland ontwijkt afgesproken vervanging

De Verordening (art.50) bepaalt dat de meest giftige pesticiden vervangen moeten worden. Dat zijn er op dit moment zo'n 55 van de 500. Nationaal moet daarom een "vergelijkende analyse" worden uitgevoerd met alternatieven. Het Ctgb ondermijnt deze bepaling echter door het bestrijden van resistentie voorrang te geven op vervanging. Een procedure gevoerd door PAN Europe over het middel Tavas met twee te vervangen stoffen is daarvan een illustratie. Voor de te bestrijden onkruidsoort (dicotylen) in aardappelen waren al 15 verschillende pesticiden beschikbaar, maar het Ctgb oordeelde dat nr. 16 toch nodig was om resistenties tegen pesticiden te kunnen bedwingen. Het feit dat al 38% van de aardappeltelers mechanische onkruidbestrijding toepast³⁷, uiteraard de superieure manier om resistenties te bedwingen, deed niet ter zake. En zo is er nog niet één stof vervangen door het Ctgb. Het instrument 'vervanging' is omgebogen naar 'meer toelating'.

Nationale toelating: Ctgb geen zelfstandige, wetenschappelijke rol

Het Ctgb kent dezelfde gebreken als de Europese toelating met het gebruik van de richtsnoeren van EFSA die vaak weinig wetenschappelijk zijn of weinig met de realiteit te maken hebben. Het Ctgb zelf beschikt bovendien over onvoldoende experts; bij milieutoxicologie ontbreken zelfs erkende toxicologen³⁸. Daarbij heeft het ministerie ook nog een flinke vinger in de pap door voor het Ctgb te besluiten of een richtsnoer al dan niet gebruikt mag worden. De samenstelling van het Ctgb, directie zowel als college, is niet neutraal.

Voorstel: Maak het Ctgb geheel los van het ministerie en zorg voor onafhankelijke experts in de organisatie en college.

³⁵ Zie PAN Europe rapport Writing IOR

³⁶ <https://www.pan-netherlands.org/3024-2/>

³⁷ <https://www.clo.nl/indicatoren/nl058301-mechanische-bestrijdingsmethoden-in-de-landbouw-per-gewas>

³⁸ <https://www.ctgb.nl/over-ctgb/documenten/rapporten/2018/12/18/rapport-internationale-visitatiecommissie-2018>